

Inspectie Veiligheid Defensie
Ministerie van Defensie

Jaarplan 2023

Inspectie Veiligheid Defensie

Veiligheid in een groeiende organisatie

Colofon

Inspectie Veiligheid Defensie

Adres

Majoor Jan Linzel Complex
Brasserskade 227A
2497 NX Den Haag

Postadres

Postbus 90701
2509 LS Den Haag
MPC 58B

www.ivd.nl

Datum

November 2022

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
1 Over de IVD	5
1.1 Inleiding	5
1.2 Positionering	5
1.3 Samenwerking	5
1.4 Doorontwikkeling van de inspectie	6
2 Geplande activiteiten 2023	8
2.1 Inleiding	8
2.2 Vormen van onderzoek	8
3 Bijlage	11
3.1 Afkortingen	11

Voorwoord

In 2023 bestaat de Inspectie Veiligheid Defensie (IVD) vijf jaar. De context waarin de IVD haar werk doet, is in die periode sterk veranderd. Drie decennia van bezuinigingen hebben bij Defensie diepe sporen getrokken, met acute problemen zoals een tekort aan personeel en een tekort aan benodigde middelen. Met de structurele investeringen van drie miljard euro uit het coalitieakkoord *Omzien naar elkaar, vooruitzien naar de toekomst* van eind 2021 is een begin gemaakt met het herstel van de organisatie. De Russische inval in Oekraïne in februari 2022 heeft eens te meer de politiek en de samenleving ervan doordrongen dat vrede en veiligheid niet vanzelfsprekend zijn. In reactie daarop voegde het kabinet in het voorjaar van 2022 nog eens structureel twee miljard toe aan de intensivering uit het coalitieakkoord.

De Nederlandse krijgsmacht moet niet alleen worden versterkt, ook moeten de gereedheid en inzetbaarheid van de operationele capaciteit versneld worden verhoogd. Het accent van de Defensienota 2022 *Sterker Nederland, veiliger Europa* ligt dan ook op het snel realiseren van de benodigde versterking van de organisatie.

Ook in de komende jaren van herstel en groei blijft aandacht voor veiligheid van essentieel belang. Dat was al de hoofdboodschap in het jaarverslag 2021 van de IVD en in het gezamenlijke jaarbericht van de interne toezichthouders bij Defensie.¹ Een belangrijk thema voor de inspectie is de komende jaren de toenemende druk op de verhoogde inzetbaarheid van de krijgsmacht, terwijl het tegelijkertijd grote moeite kost om voldoende en deskundig personeel te werven en te binden. De hoge ambitie van de politiek en de krijgsmacht kan, in combinatie met de bijna spreekwoordelijke neiging van het defensiepersoneel om opdrachten 'linksom of rechtsom' uit te voeren, leiden tot onveilige situaties. Hier zal de inspectie in haar toezicht komend jaar veel aandacht voor hebben.

In het licht van een groeiende organisatie verdienen meer onderwerpen de aandacht. De IVD zal de komende tijd nader bepalen waarop zij haar toezicht de komende jaren moet richten. Dit legt de inspectie vast in een meerjarenperspectief dat zij tijdens haar eerste lustrumconferentie op 31 mei 2023 presenteert.

U leest in dit jaarplan achtereenvolgens over de ontwikkeling van de inspectie en de geplande activiteiten voor het komend jaar. Daarbij blijft het motto onverkort: veiligheid vergt aandacht, steeds weer.

Wim Bargerbos
Inspecteur-Generaal Veiligheid

¹ Inspectie Veiligheid Defensie (2022). Jaarverslag Inspectie Veiligheid Defensie 2021, Toezicht Defensie 2021 in vogelvlucht. Geraadpleegd op 26 oktober 2022, van: <https://www.ivd.nl/binaries/ivd/documenten/jaarverslagen/2022/05/17/ivd-jaarverslag-2021/IVD-Jaarverslag+2021.pdf>

1 Over de IVD

1.1 Inleiding

Dit hoofdstuk gaat over de IVD als organisatie. Het eerste deel gaat over de positionering van de inspectie bij Defensie (1.2). Vervolgens komt de samenwerking met de andere (interne) toezichthouders aan de orde (1.3). Ten slotte licht de IVD toe hoe zij haar verdere ontwikkeling vormgeeft (1.4).

1.2 Positionering

Defensie heeft de IVD in 2018 opgericht om toezicht te houden op de kwaliteit van de taakuitvoering en de naleving van wet- en regelgeving op het gebied van fysieke en sociale veiligheid. De inspectie spant zich in om een effectieve bijdrage te leveren aan het lerend vermogen van de defensieorganisatie door met haar toezicht iedereen te stimuleren de veiligheid continu te verbeteren.

De IVD is een rijksinspectie en valt onder de politieke verantwoordelijkheid van de minister van Defensie. De *Aanwijzingen inzake de rijksinspecties* van de minister-president uit 2016 zijn van toepassing op de IVD. In overeenstemming met deze Aanwijzingen bepaalt de inspectie zelf waar zij onderzoek naar doet en hoe zij haar onderzoek uitvoert. De inspectie komt eigenstandig tot haar bevindingen en oordelen, die zij rechtstreeks rapporteert aan de minister en de staatssecretaris. Rapporten van de IVD zijn openbaar. De Inspecteur-Generaal Veiligheid staat aan het hoofd van de IVD en is tevens coördinerend toezichthouder bij Defensie.

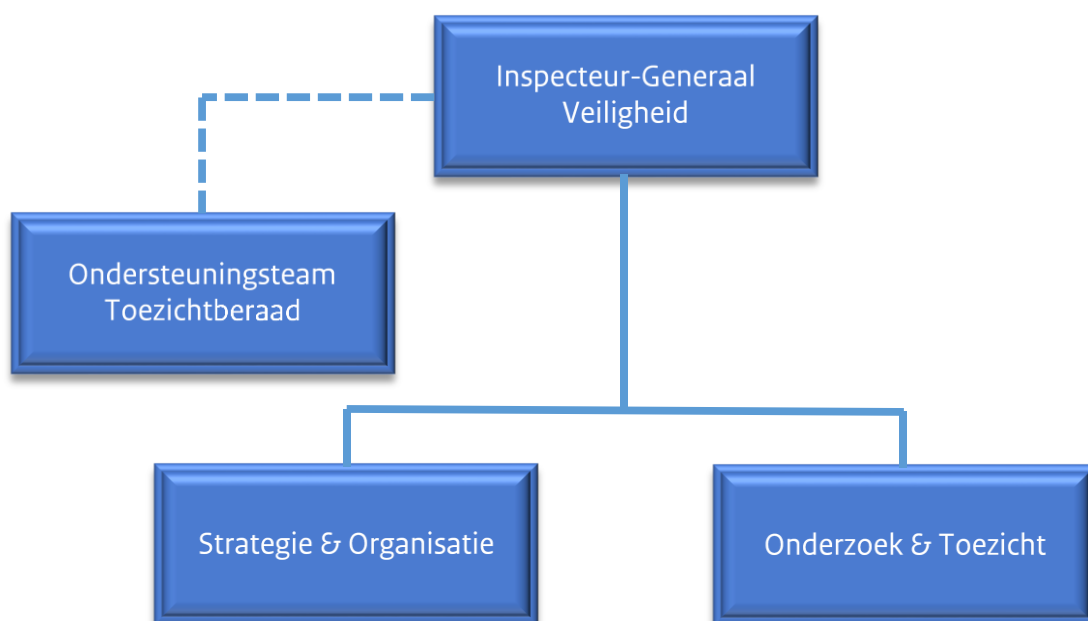
1.3 Samenwerking

De IVD is lid van de Inspectieraad, het samenwerkingsverband van de rijksinspecties dat sinds 2007 bestaat. De Inspectieraad bevordert dat rijksinspecties hun toezicht uitoefenen in overeenstemming met de principes van goed toezicht: onafhankelijk, professioneel, transparant, selectief, slagvaardig, samenwerkend en reflectief. Recente affaires, waaronder de toeslagenaffaire, hebben de aandacht in de politiek en de media voor de positie en de onafhankelijkheid van rijksinspecties doen toenemen. Het coalitieakkoord kondigt een Wet op de rijksinspecties aan die de onafhankelijkheid van rijksinspecties moet waarborgen. De IVD is een rijksinspectie en de wet zal ook voor haar gelden. Het ministerie en de inspectie bereiden zich hierop voor. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties coördineert het wetgevingstraject.

De IVD werkt samen met de andere toezichthouders bij Defensie. Naast de IVD zijn dat de Beveiligingsautoriteit (BA), de Functionaris Gegevensbescherming (FG), de Inspectie Militaire Gezondheidszorg (IMG), het Korps Militaire Controleurs Gevaarlijke Stoffen (KMCGS), de Militaire Luchtvaart Autoriteit (MLA) en de Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht (IGK). Laatstgenoemde is strikt genomen geen toezichthouder, maar zijn onderzoeken zijn wel bedoeld om het inzicht in de staat en het functioneren van de defensieorganisatie te vergroten. De interne toezichthouders vormen samen het Toezichtberaad Defensie. Dit overleg wordt voorgezeten door de Inspecteur-Generaal Veiligheid. Door samen te werken verstevigen de interne toezichthouders de positie van het toezicht, dat in het besturingsmodel Besturen bij Defensie (BBD) complementair is aan beleid en uitvoering. Het BBD kent een duidelijk onderscheid in (de belegging van) taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden en berust tegelijkertijd op een sterke verbinding en samenwerking tussen beleid, uitvoering en toezicht. De rollen verschillen, maar de missie is een gezamenlijke: de snelle verhoging van de operationele gereedheid van de krijgsmacht. Het Toezichtberaad heeft als opdracht de komende jaren de kwaliteit en de samenhang van het toezicht bij Defensie te versterken. De toezichthouders werken daarom onder meer samen aan de

(door)ontwikkeling van systeemgericht toezicht. Ook ontwikkelen zij datagedreven risicogestuurd toezicht. Deze vorm van toezicht heeft harde en toetsbare gegevens nodig om trends te herkennen en te volgen. In het kader van de defensiestrategie voor Data Science & Artificial Intelligence 2022-2027 ontwikkelt Defensie daarom diverse datagedreven informatieproducten en analyse-instrumenten voor het toepassingsgebied Veiligheid, zoals dashboards en monitors. Het inzicht dat de toezichthouders hiermee vergaren, bevordert de doeltreffende en doelmatige inzet van hun onderzoekscapaciteit.

Sinds begin 2022 ondersteunt het Ondersteuningsteam Toezicht (OTT) het Toezichtberaad. Het Toezichtberaad is de opdrachtgever van het team en de aansturing ligt bij de coördinerend toezichthouder, de Inspecteur-Generaal Veiligheid. Het OTT ondersteunt het Toezichtberaad door bijeenkomsten voor te bereiden en door innovatie en kennisontwikkeling bij de toezichthouders te stimuleren en te organiseren. Daarnaast ondersteunt en adviseert het OTT de leden met methodologische en redactionele kennis en vaardigheden bij onderzoek en rapportages, bij communicatie-, kwaliteits- en informatiemanagementvraagstukken en bij de verdere professionalisering van het interne toezicht.

1.4 Doorontwikkeling van de inspectie

In de eerste jaren van haar bestaan richtte de IVD zich op het bouwen van de eigen organisatie en het investeren in kwaliteit. De inspectie bracht haar informatiebeheer op orde, richtte projectmatig werken in, investeerde in redactionele en methodologische deskundigheid en verbreedde haar toezicht met systeemgericht toezicht. De komende jaren staat de verdere ontwikkeling van de inspectie centraal.

Kwaliteitsmanagementmodel

Om het leren in de defensieorganisatie te stimuleren en de verbetering van de veiligheid te bevorderen, zijn kwalitatief hoogwaardige toezichtproducten een voorwaarde. De interne organisatie, procedures en richtlijnen van de IVD zijn erop gericht deze kwaliteit steeds beter te waarborgen. In dat verband heeft de inspectie in haar vorige toezichtjaarplan aangekondigd een kwaliteitsmanagementmodel te ontwikkelen dat aansluit op haar werkprocessen en werkwijze. Dit model is intussen gereed en heeft concreet inhoud gekregen met het invoeren van projectmatig werken en het op orde brengen van het informatiebeheer. De uitkomsten van een tussentijdse externe audit in het laatste kwartaal van 2022 benut de inspectie op weg naar certificeerbaarheid volgens de normering van de Internationale Organisatie voor Standaardisatie (ISO) 9001.

Meerjarenperspectief

De huidige jaarcyclus van de IVD bestaat naast het jaarverslag uit het toezichtjaarplan. Het jaarverslag bevat het verslag van het toezicht en de resultaten van het afgelopen jaar. In het toezichtjaarplan blikt de IVD vooruit en stelt zij een programma met concrete doelstellingen en activiteiten vast. Hierin staan ook de onderwerpen voor het thematisch onderzoek en de te bezoeken defensieonderdelen in het kader van het systeemgericht toezicht. De IVD bereidt een uitbreiding van de jaarcyclus voor met een meerjarenperspectief, waarin zij de toezichtlijnen voor de komende jaren schetst.

De IVD raadpleegde in de voorbereidingen voor dit jaarplan uiteenlopende belanghebbenden. Dit betrof bij Defensie onder meer de hoofden Veiligheid, Kwaliteit, Arbo en Milieu (VKAM) van de zeven defensieonderdelen en verschillende beleidsdirecties. Buiten Defensie waren dat onder andere de Algemene Rekenkamer, de Auditdienst Rijk en enkele collega-rijksinspecties. De consultaties leverden niet alleen ideeën op voor het jaarplan 2023, maar ook thema's waarop de inspectie de komende jaren haar toezicht kan richten. De inspectie zet de gesprekken de komende tijd voort en verwerkt de suggesties en inzichten in het meerjarenperspectief, dat zij voor het eerst in 2023 zal presenteren. De inspectie schetst daarin welke doelen zij de komende jaren stelt en hoe zij haar toezicht in die periode gaat vormgeven en ontwikkelen.

Ex ante toets

Een van de toezichtinstrumenten die de IVD kan inzetten, is het vooraf (ex ante) toetsen van de veiligheidsaspecten van beleidsinitiatieven en uitvoeringsregels. In het kader van haar verdere ontwikkeling wil de IVD de ex ante toets concreet vormgeven. Het samenspel van beleid, uitvoering en toezicht is essentieel om de grote uitdagingen waar Defensie voor staat, doeltreffend aan te pakken. De rolverdeling is ook bij de ex ante toetsing duidelijk; het toezicht wordt in de gelegenheid gesteld te reflecteren, terwijl de verantwoordelijkheden onveranderd bij beleid en uitvoering liggen. Door kenbaar te maken wat beleid en uitvoering concreet doen met de bijdragen van het toezicht, laat Defensie intern en extern zien dat zij veiligheid serieus neemt.

Staat van veiligheid

Naast het vormgeven van de ex ante toets wil de inspectie haar reflectieve functie verder versterken door een 'Staat van veiligheid' te ontwikkelen. In 2013 bracht de Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid (WRR) het rapport 'Toezien op publieke belangen' uit, met daarin onder meer de aansporing de reflectieve functie van het toezicht door rijksinspecties te versterken. Reflectief toezicht signaleert en agendeert problemen en kansen, in het geval van de IVD op het gebied van veiligheid bij Defensie. De WRR adviseert toezichthouders in dat verband de zogeheten Staat van de sector-rapportages op te stellen. De IVD heeft een 'Staat van' voor ogen die beschrijvend van aard is en tevens een kritische reflectie op de sector veiligheid bevat.

De uitbreiding van het instrumentarium om de reflectieve functie te kunnen vormgeven, stelt de IVD in staat een integraal beeld van de staat van de veiligheid bij Defensie te schetsen en kansen en knelpunten tijdig te signaleren en te agenderen. Deze ambitie past in het huidige tijdsgewricht. Met het extra geld dat structureel aan de defensiebegroting is toegevoegd, heeft Defensie grote verandertrajecten ingezet. Het is van belang dat de inspectie tijdig op de diverse ontwikkelingen in de organisatie inspeelt en doet wat zij in haar jaarverslag over 2021 daarover schreef, namelijk: meedenken over de opdracht waar Defensie nu voor staat en wat dat betekent voor het toezicht. Bij de voorbereiding en vormgeving van een 'Staat van Veiligheid' zal de IVD gebruikmaken van de ervaringen die andere rijksinspecties daarmee al hebben opgedaan.

Wat de IVD betreft betekent het uitoefenen van reflectief toezicht in ieder geval: beelden ophalen, knelpunten, trends en ontwikkelingen signaleren en – vooral ook – kennis en inzichten delen met de belanghebbenden in het beleid en de uitvoering. Het nieuwe themaonderzoek dat in paragraaf 2.2 wordt aangekondigd, is daar een sprekend voorbeeld van. Door de dialoog met beleid en uitvoering te initiëren en te ondersteunen kan Defensie waar nodig bijtijds actie ondernemen.

2 Geplande activiteiten 2023

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk staan de toezichtactiviteiten van de inspectie in 2023 centraal. Eerst komen de verschillende vormen van toezicht en de bijbehorende lopende onderzoeken aan de orde (2.2). Vervolgens worden de activiteiten van de inspectie in 2023 geschetst (2.3).

2.2 Vormen van onderzoek

De IVD onderzoekt ernstige voorvallen en specifieke thema's en oefent systeemgericht toezicht uit.

Voorvalonderzoek

De IVD doet in beginsel onderzoek naar voorvallen van de zwaarste categorie (categorie 4). Zij onderzoekt alle relevante aspecten voor en na een ongeval. Het onderzoek biedt inzicht in de zwakke plekken in het systeem die een ongeval 'begrijpelijk, verklaarbaar of waarschijnlijk' maken en neemt de rol van de organisatie hierin mee. Het uiteindelijke doel is lering te trekken om de veiligheid in de defensieorganisatie te verbeteren en herhaling te voorkomen.

Ook in 2023 zet de inspectie een aanzienlijk deel van haar capaciteit in ten behoeve van voorvalonderzoeken.

- Schietincident Erbil

Op 21 augustus 2022 heeft zich een schietincident voorgedaan op Erbil International Airport, Irak. Tijdens wapenonderhoud op het kamp is een militair van de landmacht ernstig gewond geraakt.

- Ongeval vorkheftruck Leeuwarden

Op 25 april 2022 raakten twee militairen van de luchtmacht ernstig gewond op Vliegbasis Leeuwarden. Dit gebeurde bij een ongeval met een vorkheftruck tijdens een saamhorigheidsbijeenkomst van het squadron.

- Schietincident kamp Marmal

Op 16 januari 2021 raakte een militair van de landmacht gewond aan zijn arm tijdens een oefening met losse munitie op Kamp Marmal in Mazar-e-Sharif (Afghanistan). Het betrof een ongewild schot met scherpe munitie uit een wapen van een andere Nederlandse militair.

- CVgo

In de nacht van 5 op 6 september 2019 raakte een militair van de landmacht ernstig gewond op het militaire oefenterrein Klietz. De militair viel van de toren van een CVgo-pantservoertuig.

Thematisch onderzoek

Met thematisch onderzoek onderzoekt de IVD vraagstukken die van belang zijn voor de veiligheid van de defensieorganisatie. Thema's vloeien voort uit voorvallen, risicoanalyses, politieke en maatschappelijke actualiteiten en bevindingen uit andere IVD-onderzoeken. Om tot de selectie van nieuwe onderwerpen te komen, consulteert de inspectie belanghebbenden² binnen Defensie, betreft zij waar nodig externe deskundigen en doet zij bronnenonderzoek. Vervolgens beoordeelt zij deze onderwerpen aan de hand van selectiecriteria, zoals opportuniteit (betreft het een relevant en actueel veiligheidsprobleem en is de aanpak urgent?) en het verwachte effect (kan de IVD met haar activiteiten het veiligheidsprobleem helpen verminderen?).

² Functionarissen uit de veiligheidsketen binnen Defensie en vertegenwoordigers uit het domein van (veiligheids)beleid en uitvoering.

Themaonderzoek 2023: deskundigheid op de werkplek in de operationele context

Het aanhoudende tekort aan personeel bij Defensie heeft zijn weerslag op de veiligheid bij oefening en inzet. Door deze tekorten rust de werklast binnen de eenheden op minder schouders dan wenselijk is. Een van de effecten is dat onderbezette eenheden onvoldoende toekomen aan het bijhouden van de eigen kennis en vaardigheden, met alle risico's van dien. Ook voelen commandanten van eenheden met te weinig personeel zich vaak genoodzaakt niet volledig opgeleid of minder ervaren personeel in te zetten op onbezette hogere posities. De inzet en de motivatie van het personeel om de eenheden op deze wijze operationeel te houden zijn bewonderenswaardig, maar per saldo neemt de deskundigheid op de werkplek hierdoor af. De IVD stuitte de afgelopen jaren in verschillende onderzoeken op de nadelige consequenties van de verarming van de deskundigheid op de werkplek. Sprekende voorbeelden zijn het Fennek-onderzoek uit 2020 en het Dingo-onderzoek uit 2021.

De veiligheid kan verder in het geding komen door de verhoogde druk op oefening en inzet vanwege de toenemende geopolitieke spanningen. Defensie maakt als gevolg hiervan de komende jaren een ingrijpende transitie door. De krijgsmacht moet zich niet alleen herpakken en vernieuwen, maar moet zich ook snel voorbereiden op nieuwe dreigingen. In tijden van crises en aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt is dat een grote uitdaging. Ook vergt de aanschaf en ingebruikname van wapensystemen veel nieuwe deskundigheid. De organisatie versneld vullen, gecombineerd met nieuw materieel verwerven en nieuwe eenheden oprichten en opleiden, belast de toch al onderbezette opleidingsafdelingen nog verder. De structurele verhoging van het defensiebudget creëert bovendien extra prestatiedruk. Politiek en samenleving verwachten immers dat de investeringen snel zichtbare verbeteringen opleveren.

Een belangrijk aandachtspunt van de IVD is dan ook de wijze waarop Defensie met de veiligheid van haar mensen omgaat in een periode van herstel, versterking en transitie. Dit is des te uitdagender, omdat die gecombineerde prestatie moet worden geleverd door een krijgsmacht die zich als een uitgeholde organisatie laat kenschetsen. Aandacht voor veiligheid blijft dus ook de komende periode onverminderd van belang.

De IVD zal uit het oogpunt van veiligheid in 2023 onderzoek doen naar de wijze waarop Defensie omgaat met de hierboven beschreven uitdaging. Concreet zal de inspectie steekproefsgewijs bij nader te bepalen operationele eenheden de deskundigheid op de werkplek toetsen. Indicatoren hiervoor zijn onder andere het aantal vacatures in de eenheid, het gemiddelde opleidingsniveau en de ervaringsopbouw. Ook gaat de inspectie na hoe eenheden daarmee in de praktijk omgaan. Worden de veiligheidsrisico's die voortvloeien uit tekorten op de werkvloer onderkend, en zo ja, welke maatregelen neemt de eenheid? De IVD hoopt zo niet alleen een beeld te krijgen van te leren lessen, maar ook van goede voorbeelden.

Lopende themaonderzoeken

De IVD werkt in 2023 vijf lopende themaonderzoeken verder uit. Het betreft de volgende onderzoeken:

- Veiligheid in de munitieketen

Met dit onderzoek wil de IVD beter inzicht krijgen in de beheersing van veiligheidsrisico's tijdens opslag, gebruik, retour en transport van munitie in de munitieketen. De IVD toetst de verkregen inzichten in de praktijk en selecteerde daarvoor de schiet- en oefenperiode van het Commando Landstrijdkrachten in Bergen-Hohne en Munster-Süd (Duitsland). De IVD voert dit onderzoek samen uit met het KMCGS. Omdat het onderzoek zich richt op het bevorderen van het lerend vermogen van Defensie zal het KMCGS op basis van verkregen informatie tijdens en na het onderzoek geen opsporingsactiviteiten starten.

- Defensie en risico-inventarisaties & evaluaties (RI&E's)

De inspectie onderzoekt hoe Defensie de sturing en monitoring heeft ingericht om periodieke RI&E's uit te voeren, hoe dit in de praktijk werkt en hoe Defensie de effectiviteit van het RI&E-proces kan verbeteren.

- **De governance van de Agenda voor Veiligheid**

De IVD richt haar aandacht op de voortgang van de *Agenda voor veiligheid*, het actuele vervolg op het plan van aanpak uit 2018.³ Het onderzoek wordt gefaseerd uitgevoerd en volgt de implementatie van de agenda. Het komende jaar ligt de nadruk nog op de besturing, ofwel de *governance*. De IVD wil inzicht krijgen in de manier waarop en de mate waarin Defensie stuurt op de uitvoering van de maatregelen en het realiseren van de doelen in de Agenda voor veiligheid. De IVD en de IGK werken in dit onderzoek samen.

- **Missies**

In 2021 is het meerjarige onderzoek Missies opgezet om de veiligheid tijdens inzet van de krijgsmacht in het buitenland in beeld te brengen. Het programma bestaat uit drie delen, te weten een onderzoek naar de voorbereidingsfase, een onderzoek naar de uitvoeringsfase en een onderzoek naar de *redeployment/evaluatie* fase van een missie. In het eerste onderzoek stond de missie in de Straat van Hormuz (EMASOH) centraal. Het tweede onderzoek stond in het teken van de NAVO-missie *enhanced Forward Presence* (eFP) in Litouwen. De eerste twee onderzoeken zijn inmiddels voltooid en het derde volgt.

- **Sociale veiligheid in vervolgoopleidingen van onderofficieren**

De IVD onderzoekt de mate waarin de vervolgoopleidingen onderofficieren toerusten voor hun toekomstige taken op het gebied van sociale veiligheid en of deze opleidingen een sociaal veilige leeromgeving bieden.

Systeemgericht toezicht

Na de ontwikkeling van een methodiek voor systeemgericht toezicht en de bijbehorende pilots in 2021 bracht de inspectie in 2022 deze vorm van toezicht in de praktijk. Het team dat hiervoor is samengesteld verricht veertien onderzoeken per jaar. Het beoordeelt ieder defensieonderdeel aan de hand van twee onderwerpen (clusters) uit het veiligheidsmanagementsysteem, op basis van de *Harmonized Structure*. Deze structuur vormt de gemeenschappelijke basis voor managementsystemen volgens de Internationale Organisatie voor Standaardisatie (ISO). In 2022 stond het cluster 'Beleid, leiderschap en de veiligheidsorganisatie' centraal, gevolgd door het cluster 'Personeel en middelen' dat nog kort doorloopt in 2023. Met haar systeemgerichte toezicht maakt de IVD inzichtelijk waar Defensie in de ontwikkeling van het veiligheidsmanagement staat. Waar mogelijk stimuleert de inspectie de verdere ontwikkeling daarvan. Voor 2023 staan de resterende twee clusters 'risicomanagement' en 'evalueren en verbeteren' op het programma.

³ Ministerie van Defensie. (2018). *Een veilige defensieorganisatie. Plan van aanpak ter verbetering van de veiligheid binnen Defensie*. Geraadpleegd op 26 oktober 2022, van: <https://www.defensie.nl/binaries/defensie/documenten/publicaties/2018/03/28/plan-van-aanpak-een-veilige-defensieorganisatie/2018+03+28+Plan+van+aanpak+Veiligheid+Defensie.pdf>

3 Bijlage

3.1 Afkortingen

BA	Beveiligingsautoriteit
BBD	Besturen bij Defensie
eFP	enhanced Forward Presence
EMASOH	European-led Maritime Awareness in the Strait of Hormuz
FG	Functionaris voor Gegevensbescherming
IGK	Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht
IMG	Inspectie Militaire Gezondheidszorg
ISO	Internationale Organisatie voor Standaardisatie
IVD	Inspectie Veiligheid Defensie
KMCGS	Korps Militaire Controleurs Gevaarlijke Stoffen
MLA	Militaire Luchtvaart Autoriteit
NAVO	Noord-Atlantische Verdragsorganisatie
OTT	Ondersteuningsteam Toezicht
RI&E	Risico-Inventarisatie & Evaluatie
VKAM	Veiligheid, Kwaliteit, Arbo en Milieu
WRR	Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid

